

Katram savi nolūki, iecerot tautas vēlētu prezidentu

VL iniciatīva patiks tiem, kas tiecas pēc varas koncentrācijas vienas personas rokās

Ināra Egle, speciāli Dienai

JA PIENĒMTU ārpusparlamenta partijas *Visu Latvijai!* rosinātos Satversmes grozījumus, 2011.gada vasarā Valsts prezidentu jau vēlētu tauta. Tad būtu piepildījies arī tagadējā Valsts prezidenta Valda Zatlera vēlējums dot prezidentam tiesības atlaist Saeimu bez riska zaudēt amatu. Tikai, iespējams, Valsts prezidents tad vairs nebūs V.Zatlers. *Visu Latvijai!* (VL) iniciatīvu, kas vispirms tiek saistīta ar šīs partijas vēlmi priekšvēlēšanu gadā iezīmēt sevi ar sabiedrībai tuvu ierosmi, var izmantot arī tie, kas nevēlas V.Zatlera atkārtotu ievēlēšanu amatā un tiecas pēc lielākas varas koncentrācijas vienas personas rokās, cerībā, ka šī persona ar daudz plašāku pilnvaru apjomu būs no savējo vidus.

VL nodoms valsts svētkos 18.novembrī sākt parakstu vākšanu par Satversmes grozījumiem, kas paredz tautas vēlētu prezidentu, sakrītis ar TP dibinātājam un potenciālajam partijai vadītājam Andrim Šķeļem agrāk tuvu stāvošā advokāta Andra Grūtupa intervijā *Latvijas Avīzē* jau maijā izteikto aicinājumu veidot prezidentālu valsti, kurā prezidentam būtu tiesības «izraudzīties valsts pārvaldes aparātu». Oktobrī par šo ideju iestājās telekompānijas LNT ģenerāldirektors Andrejs Ēķis. LNT skaidrošot prezidentālas valsts priekšrocības, un A.Ēķa «virsmērķis būs panākt tautas vēlēta prezidenta ieviešanu». Sarunā ar *Dienu* viņš norobežojās no VL ieceres, atzīstot, ka nākamajā gadā LNT veidos šim tematam veltītu diskusiju raidījumu, lai «atbildētu uz jautājumu, kāpēc ir vajadzīgs tautas vēlēts prezidents».

Šķeļe nomainis Zatleru?

VL piedāvātie Satversmes grozījumi noteic, ka prezidenta kandidātus var izvirzīt vismaz 10 000 vēlētāju vai partija, kas pēdējās vēlēšanās guvusi pārstāvniecību Saeimā. Maz ticams, ka V.Zatleru kā savu prezidentu nominēs A.Šķeļes (TP), Aivara Lember-

▲ 10 000 PARAKSTU vākšanas kampaņai Valdim Zatleram var nepietikt resursu, ja vien to neorganizē atbalstītāji sabiedrībā.

FOTO - LETA

ga (ZZS) vai Aināra Šlesera (LPP/LC) pārstāvētie politiskie spēki. Lielāku atbalstu pēc aktīvas iesaistīšanās iekšpolitikā V.Zatlers jutis no *Jaunā laika* (JL) un *Pilsoniskās savienības* (PS). Taču arī JL un PS atzinības deva varētu nebūt pietiekama, lai tās kā savu kandidātu izvirzītu V.Zatleru, bet 10 000 parakstu vākšanas kampaņai prezidentam var nepietikt resursu, ja vien to neorganizē atbalstītāji sabiedrībā. V.Zatlers uzskata, ka par šo jautājumu spriest priekšlaicīgi, jo vispirms nepieciešama diskusija par kandidātu izvirzīšanas un kampaņas tiesisko regulējumu.

JL līderi Solvitai Āboltiņai ir iespāids, ka tautas vēlēts prezidents varētu būt izdevīgs arī Tautas partijai. *Visu Latvijai!* Satversmes grozījumu gatavošanā iesaistījusi Latvijas Universitātes Valststiesību zinātņu katedras vadītāju Rīngoldu Balodi, kurš kandidēja Saeimas vēlēšanās no TP saraksta. Viens no TP līderiem Vents Armands Krauklis *Dieņai* pieļauj, ka politiskajā sistēmā ir kaut kas jāmaina, bet

esot risks, ka tauta var ievēlēt arī populistisku prezidentu. Uz jautājumu, vai TP atbalstītu V.Zatleru uz otru pilnvaru termiņu un kādas būtu viņa izredzes gūt tautas atbalstu, V.A.Krauklis atbildēja: «Ir cilvēki, kuriem ir lielākas izredzes.»

Bijušais A.Šķeļes domubiedrs Jūrgis Liepnieks nesen ziņu aģentūra BNS pieļāvis, ka arī A.Šķeļe varbūt «atgriezies aktīvajā politikā ne tik daudz, lai «ievilktu» partiju Saeimā, bet ar nodomu ieņemt Valsts prezidenta amatu». Arī J.Liepnieks domā, ka V.Zatleram «nav ko cerēt uz otru termiņu amatā, kaut viņa komanda, piemēram, Prezidenta kancelejas vadītājs Edgars Rinkēvičs, ir ārkārtīgi augstas klases profesionāļi». VL līdzpriekšsēdētājs Imants Parādnieks uzskata, ka par prezidentu ir jāklūst cilvēkam, kas ir cienīgs ieņemt amatu, un ka «drīzāk Mazsalacas meteorīts ir meteorīts, nekā Šķeļe būs prezidents». Viņaprāt, labu ieceri varot norakstīt arī ar nepiemērotu cilvēku saukšanu.

«*Visu Latvijai!* varbūt ir viens mērķis, bet Andrejam Ēķim un Andrim Grūtupam, iespējams, citi nolūki,» pieļauj S.Āboltiņa. Ja grozījumus pieņem, tad amats varētu būt iekārojams, jo prezidents būtu apveltīts ar plašām pilnvarām un grūti atsaucams. Viņš var, piemēram, iecelt tiesnešus, kas pēc tam nav atceļami. S.Āboltiņa un arī *Pilsoniskās savienības*, kuras programmā paredzēts tautas vēlēts prezidents, atgādināja, ka Lietuvā 2003.gadā par prezidentu ievēlēja Rolandu Paksu, kurš pēc 13 mēnešiem amatu

zaudēja. «Mūsu valsts pilsoņiem ir jābūt pilnīgā drošībā, ka Latvijā neatkārtosies, teiksim, Lietuvas piemērs. Tur prezidentu Paksu ievēlēja tauta, taču viņa darbība radīja riskus valsts drošībai un izvērtās par lielu kaunu starptautiskā mērogā ar Krievijas kriminālajam aprindām saistītā kampaņas finansējuma avotu dēļ,» teikts PS paziņojumā, kurā uzsvēta nepieciešamība noteikt ļoti stingrus reklāmas un finansēšanas nosacījumus.

Saeimas loma apspiesta

«Kad jāizvēlas starp haosu un tautas vēlētu prezidentu, izvēli nav grūti izdarīt,» sacīja VL līdzpriekšsēdētājs I.Parādnieks. Ar teikto viņš pamatoja izšķiršanos rosināt izmaiņas pamatlikumā tieši tagad, jo sabiedrība tam esot nobriedusi. Iniciatīvas mērķis ir radīt varu līdzsvaru mehānismu. Atšķirībā no A.Grūtupa un A.Ēķa, kuri iestājas par prezidentālu valsti, VL projektā ir saglabāts parlamentāras valsts iekārtas princips un esot ņemti vērā arī Valsts prezidenta izveidotās Konstitucionālo tiesību komisijas ieteikumi, kurus tā bija nosūtījusi Saeimai.

Taču politologs Ivars Ījabs ievērojis, ka dokumentā «nepamatoti samazināta parlamenta loma. Valsts prezidents var atlaist Saeimu, taču Saeima viņu dabūt nost tikpat kā nevar» norādīja politologs. Viņaprāt, iniciatīva var atstāt iespaidu arī uz Saeimas vēlēšanu rezultātu, ja, kā iecerēts, reizē ar tām notiek referendums un partijas būs spiestas pozicionēties ar skaidru savu viedokli.♦

Kāpēc aktualizēta ideja par tautas vēlētu prezidentu?

IVARS ĪJABS POLITOLOGS

Cilvēkiem pietrūkst varas atbildības, ko cer sasniegt, vēlot vienu cilvēku. Šis jautājums ir diskutējams, jo mūsu konstitucionālā sistēma varētu būt vainīga pie mūsu nelaimēm. Tas nav normāli, ka valdības mainās vidēji ik pēc 14 mēnešiem. Taču, ja šo ideju grib pārdot komplektā ar Šķēli, tad tas ir slideni, jo tie, kas grib tautas vēlētu prezidentu, varētu negribēt Šķēli. Konkrētais piedāvājums cieš no tā, ka samazina parlamenta lomu, neievērojot varas balansu.

VALDIS ZATLERS VALSTS PREZIDENTS

Valsts iekārtas maiņa ir ļoti nopietns jautājums. Tas saistās ar Konstitūcijas maiņu, un tas plaši jāapspriež sabiedrībā. Bet bieži tiek jauktas divas lietas — prezidentāla republika, kur prezidents reizē ir arī valdības vadītājs, un tautas vēlēts prezidents parlamentārā republikā. Parlamentārā republikā ir iespējams vēlē tautas prezidentu visiem pilsoņiem. Varbūt tas būtu viens solis uz priekšu mūsu demokrātijai, un to es arī atbalstu. Bet tautas vēlēts prezidents neatrisinās visas valsts problēmas. Vienlaikus ir nepieciešamas kvalitatīvas debātes par prezidenta pilnvaru apjoma paplašināšanu.

v.abone.lv

it, lasi jau rīt!

esi
ā un Ogrē līdz 7.00 rītā!

ACD
Abonēšanas centrs Diena